

УДК 374.7

Пічугіна І.С.,
аспірант
Інституту інформаційних технологій і
засобів навчання, НАПН України, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДОРОСЛОЇ ЛЮДИНИ ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Сучасне людство відзначає найголовнішим питанням розвиток духовності та моральності у суспільстві. Оскільки соціум складається з кожної окремої людини, то вважаємо актуальною проблему духовно-морального розвитку, безпосередньо, особистості. Нині, коли межі освітніх процесів розширюються, постає питання щодо можливостей безперервного розвитку, а саме розвитку особистості дорослої людини. Сучасні вчені у галузі педагогіки та психології – наук, що займаються особистісним розвитком, вже збігаються у своїх думках не тільки відносно розвитку особистості дитини у навчанні та вихованні, а, що дуже важливо, й особистості дорослої людини. Тобто, відмічається, що особистісний розвиток – це постійний і сталий процес. Реалізувати його можна в системі неформальної освіти дорослих. Завдяки її формам, методам і засобам є можливість допомогти дорослим безперервно вдосконалюватися протягом життя, особистісно розвиватися із підтримкою фахівців.

У зв'язку з актуальністю даного питання та можливостями щодо його рішення вважаємо доцільним та ефективним у неформальній освіті духовно і морально розвивати особистість дорослої людини відповідно до її запиту, використовуючи для цього засоби електронних соціальних мереж та їх інформаційні ресурси, що набувають популярності в освітньому просторі. Тому, основним завданням нашого дослідження є вивчення питання щодо можливостей надання інформаційної підтримки духовно-морального розвитку особистості дорослої людини засобами електронних соціальних мереж.

Насамперед, уточнимо поняття «електронні соціальні мережі». Для цього проаналізуємо наукову літературу та джерела Інтернет щодо означеного питання. Так, Мигович С.М. визначає соціальну мережу (англ. social network) як соціальну структуру, що складається з групи вузлів, якими є соціальні об'єкти (люди), і зв'язків між ними (спілкування в соціальних мережах) [3]. Дослідниця Івашньова С.В. [2, с. 15] називає «соціальну мережу» віртуальним майданчиком, що забезпечує своїми засобами спілкування, підтримку, створення, розбудову, відображення та організацію соціальних контактів, у тому числі й обмін даними між користувачами і обов'язково передбачає попереднє створення облікового запису. У своєму дослідженні Пінчук О.П. [4, с. 19] зазначає, що для існування поняття необхідна відповідна предметна галузь, тому відбувається звуження розглядуваних міжособистісних взаємодій у мережі шляхом використання слова «електронні», що означає таку характеристику мережі, як доступність для опрацювання даних електронними (цифровими) пристроями [4, с.19]. У публікації [1, с. 147] зазначено, електронна соціальна мережа – це інтерактивний, з великою кількістю користувачів веб-сайт, контент якого наповнюється самими учасниками. Сайт є автоматизованим соціальним середовищем, що дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних загальним інтересом. Також, електронну соціальну мережу можна розглядати як будь-яку онлайн-спільноту [1, с. 147].

Отже, об'єктами у соціальній мережі є окремі індивіди та усупільнені групи, а комунікація між ними є формою забезпечення мережної спільноти.

У сучасному інформаційному суспільстві ключову комунікативну роль відіграють мережі, в яких вільно формуються об'єднання людей і групи за інтересами. Кількість соціальних Інтернет-мереж постійно зростає, що підвищує можливість мережної комунікації. Електронні соціальні мережі стають для великої кількості користувачів інструментом отримання додаткових можливостей для взаємодії та спілкування. Тому погоджуємося з думкою Яцишин А.В. [5, с. 121], про те, що розгляд можливостей електронних соціальних

мереж у найближчі роки є актуальним, оскільки відкриває перспективи щодо використання їх для навчальних та виховних цілей у повному обсязі. Зокрема, використання електронних соціальних мереж для інформаційної підтримки духовно-морального розвитку особистості дорослих, є малодослідженою проблемою.

Електронні соціальні мережі об'єднують їх користувачів у групи за спільними інтересами. Контент соціальної мережі наповнюється самостійно кожним учасником. Погоджуємося з думкою Мигович С.М., що мережні спільноти є формою самоорганізації громадянського суспільства, що набуває мети пізнавальних процесів та неперервного навчання, а також дає молоді й дорослим можливість виробляти погляди й набувати навички й уміння, які є обов'язковими для адаптування в постійно змінюваному середовищі [3]. Тобто, у сучасному інформаційному просторі електронні соціальні мережі набувають популярної ролі освітнього інструменту. Цей інструмент виконує функцію засобу навчання, що представлений програмним забезпеченням, мережними ресурсами, інтернет-телефонією. Також, як педагогічний засіб, соціальні мережі дозволяють використовувати такі методи як робота в групі, дискусія, вирішення та аналіз ситуаційних задач, опитування та інші у формі групового навчання та консультацію, індивідуальні завдання, тести, бесіду та інші методи у формі індивідуального навчання. В сукупності педагогічний інструментарій та технологічні й інформаційно-комунікаційні можливості електронних соціальних мереж відкривають перспективи їхнього використання в системі неформальної освіти для самоосвіти, розвитку особистості протягом всього свідомого життя. Таким чином, мережні спільноти можна розглядати як одну з форм неформальної освіти дорослих, інструментом взаємодії між педагогами, тренерами, експертами, практиками, дослідниками та громадянським суспільством, представниками різноманітних соціальних груп. Також, за допомогою електронних соціальних мереж може бути здійснено значний інформаційний вплив, що призведе до розширення свідомості, зміни світогляду користувачів цих мереж.

Загальновідомо, що взаємодія у віртуальних соціальних мережах відбувається в двох режимах: синхронно та асинхронно. Будь-хто із користувачів може поставити питання чи описати свою проблему і звернутися по-допомогу до інших користувачів. Виникає дискусія, у процесі якої всі бажаючі можуть висловити свої думки чи описати свої коментарі [5, с.122]. У публікації [4, с.23] зазначено, що користувачі електронних соціальних мереж можуть шукати соціальну підтримку (підтримувальні дії); інформаційну підтримку (розуміється як надання необхідної інформації людині й задоволення її комунікаційної потреби); пораду (порада є прямим керівництвом, конкретною вказівкою в директивній формі); емоційну підтримку; інструментальну підтримку (отримання конкретної дієвої допомоги, розглядається як надання великих і дрібних послуг, допомога конкретними практичними діями), а також, шукати аудиторію для самовираження, ресурси для власного розвитку [4, с.23].

З метою вирішення основного питання нашого дослідження у соціальній мережі Facebook нами було створено групу «Духовність и нравственность Личности» <https://www.facebook.com/groups/1697312367156906/>.



Рис. 1. Головна сторінка групи "Духовність и нравственность Личности" у Facebook.

Протягом кількох місяців до групи вступали нові учасники, чий запит щодо духовно-морального розвитку особистості співпадав з метою групи. Контент групи постійно, майже щодня поповнюється новою інформацією у формі навчального матеріалу. Інформація, що представлена в групі стосовно духовно-морального розвитку особистості, представлена у вигляді текстів із змістовим наповненням, фільмів заданої тематики, уривків з авторських лекцій, особистісної рефлексії автора та висловлювань відомих особистостей щодо означеного питання. Контент групи використовується як інформаційний супровід розвитку особистості, надається інформаційна підтримка тим, хто прагне розвиватись духовно, особистісно. Тому, інформаційний матеріал супроводжується питаннями, перетворюється в дискусію, що допомагають учасникам групи усвідомити себе Особистістю; навчитись самоспостереженню, саморефлексії; вирішити ситуаційні задачі та здійснити ситуаційний аналіз; зрозуміти, з чого складаються духовність та моральність з суб'єктивної позиції та порівняти свою думку з іншими поглядами. Такі завдання вирішуються не тільки через навчальний матеріал, а і питаннями, що ставляться керівником групи до учасників з метою навчити розмірковувати, шукати альтернативні відповіді, рішення щодо конкретних життєвих обставин; і відповіді учасників групи, коментарі, де спостерігається висловлювання своєї думки, поглядів, що дає можливість дискутувати, відкривати нові ідеї, бачення, рішення, розширювати самопізнання та пізнання світу.

Розділяємо думку Мигович С.М. про те, що «методика використання мережних технологій є актуальним напрямком теорії навчання, яка ґрунтується на таких положеннях:

- навчання визначається інструментами та об'єктами, якими користується учень. Дії над об'єктами вимагають спілкування. Це спілкування з приводу дій та об'єктів має першорядне значення для навчання;

- навчання визначається середовищем, у якому відбувається засвоєння нових знань, для людини життєво необхідним є не просто сприймати й споживати інформацію, але діяти активно, одержуючи результат як винагороду за свої дії;

- навчання відбувається в спільноті обміну знаннями, де новачки поступово стають експертами через практичну участь у розв'язанні проблем усередині конкретної галузі знань;

- колективізм ґрунтується на теоріях мережі, систем, що самоорганізуються» [3].

Тобто, зворотній зв'язок, коментарі, дискурси, обговорення в групі свідчать про те, що інформаційна підтримка як змістовий контент групи є ефективною та процес духовно-морального розвитку особистості учасників групи має відповідну динаміку.

Крім цього, нами було проаналізовано електронну соціальну мережу Facebook щодо наявності подібних груп, в яких було б розміщено інформацію/відомості для підтримки духовно-морального розвитку особистості. Так, в результаті проведеного аналізу з'ясовано, що в електронній соціальній мережі Facebook (станом на березень 2016 р.) існують такі групи:

«Фестиваль Благость» <https://www.facebook.com/Фестиваль-Благость-699613160116248>; «Книги о Душе» <https://www.facebook.com/groups/1546920775566615>; «Психология Третьего Тысячелетия» <https://www.facebook.com/groups/psiholog3000>; «Славянское Ведическое Православие» <https://www.facebook.com/groups/pravoslavie/>; «Аллатра – эти знания спасут мир!» <https://www.facebook.com/groups/11201999581039> та ін.

У вищезначених групах взаємодія куратора групи з її учасниками відбувається таким чином, як було описано вище. Також, у цих групах проводяться дискусії, розміщуються коментарі, тобто спостерігається наявність зворотнього зв'язку.

Отже, в результаті проведеного дослідження встановлено, що в електронних соціальних мережах існують групи, які надають інформаційну підтримку духовно-морального розвитку особистості дорослих відповідно до її запиту. Критерієм ефективності такої інформаційної підтримки є зворотній зв'язок від учасників групи. Саму мережну спільноту, як електронний інформаційний ресурс, можна вважати освітнім інструментом, який вміщає в собі засоби навчання, методи й форми, а групу в електронній соціальній мережі можна розглядати як одну з форм здійснення неформальної освіти дорослих.

Список використаних джерел

1. Галіч Т.О. Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя / Т.О. Галіч // Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. – Х., 2010. – Вип. 1. – С. 145–152.
2. Івашнюва С.В. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті / С. В. Івашнюва // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 2. – С. 15-17.
3. Мигович С.М. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів [Електронний ресурс] / Мигович С.М., Тверезовська Н.Т. // Науковий вісник НУБіП серія «Педагогіка, психологія, філософія». – Вип. 175, Ч. 3. – К.: 2012. – Режим доступу: http://www.mnau.edu.ua/ua/02_02_01_10_mygovich.-html#ixzz2wnSKAKKp.
4. Пінчук О.П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій та перспектив їх використання у навчанні [Електронний ресурс] / О.П. Пінчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – №4 (48). – С. 14-34.
5. Яцишин А.В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти / А.В. Яцишин // Інформаційні технології в освіті. – 2014. – №19. – С. 119-126.